

Norwegia (Królestwo Norwegii)
Sytuacja gospodarcza i stosunki gospodarcze z Polską

Informacje ogólne

powierzchnia:	324 220 km ²	
ludność:	5,368 mln (1.01.2020 r.)	
głowa państwa:	Król: Harald V	monarcha konstytucyjny od stycznia 1991 r.
premier	pani Erna Solberg	od 16.10.2013
minister paliw i energii	pan Kjell-Bjørge Freiberg	od 31 sierpnia 2018
minister finansów	pan Jan Tore Sanner	od 24.01.2020.
minister rozwoju regionalnego i cyfryzacji	pani Linda Hofstad Helleland	od 24.01.2020.
minister handlu i przemysłu	pani Iselin Nybø	od 24.01.2020 r.
Minister pracy i spraw socjalnych	Henrik Asheim	od 1.10.2020
minister spraw zagranicznych	pani Ine Eriksen Søreide	od 20.10.2017
Ambasador Królestwa Norwegii w Polsce	pan Anders H.Eide od września 2020	
Ambasador RP w Norwegii	pani Iwona Woicka-Żuławska od 15.03.2018	
Najbliższe wybory parlamentarne	październik 2021	

Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne

Wskaźniki	2015	2016	2017	2018	2019	2020*	2021*
PKB (w mld EUR)	347,6	333,5	353,3	367,9	360,3	297,8	303,1
PKB na 1 mieszkańca (w tys. EUR)	68,0	68,1	69,1	69,6	69,9	-	-
PKB (wzrost w %)	2,0	1,1	2,3	1,3	1,2	-7,5	1,3
Nadwyżka budżetowa (% PKB)	6,4	4,6	4,9	8,1	8,4	-2,4	0,08
Dług publiczny (% PKB)	31,8	31,7	35,9	39,3	36,7	-	-
Inflacja (HICP, zmiana w %)	2,0	3,9	1,9	3,0	2,3	2,4	2,2
Bezrobocie (w %)	4,0	4,3	3,8	3,4	3,3	6,3	5,6
Eksport towarów (w mld EUR)	92,8	80,4	92,0	103,3	92,1	-	-
Import towarów (w mld EUR)	70,4	69,8	74,0	77,5	81,5	-	-
Bilans handlowy (towary i usługi w mld €)	19,7	6,6	12,4	21,4	6,3	16,5	15,2
Bezp. inwestycje zagr. w Norwegii (w mld EUR)	137,1	141,9	122,0	149,7	-	-	-
Inwestycje bezp. Norwegii za granicą (w mld EUR)	160,0	184,5	168,3	195,3	-	-	-

Źródła: EUROSTAT, *prognoza wg OECD Economic Outlook

1. Podstawowe informacje, sytuacja gospodarcza

Norwegia jest dziedziczną monarchią konstytucyjną. Głową państwa jest Król Harald V. Władza ustawodawcza należy do 169 – osobowego parlamentu (Storting), wybieranego w głosowaniu powszechnym na 4-letnią kadencję. Władza wykonawcza należy do Króla i rządu, zwanego Radą Stanu, na czele którego stoi premier.

Norwegia jest wysoko rozwiniętym krajem przemysłowym. Jej gospodarka oparta jest w dużej mierze o bogactwa naturalne, takie jak ropa naftowa i gaz, których złoża odkryto w 1977 r. na szelfie Morza Norweskiego i Północnego oraz ryby. Należy do najbogatszych krajów Europy i świata. Jej dochód narodowy na głowę mieszkańca liczony wg parytetu siły nabywczej w 2018 r. stanowił 151% średniej UE28.

Struktura dochodu narodowego Norwegii: przemysł: 29,1%, usługi: 57,72%, rolnictwo: 1,93% (w 2019 r. wg statista.com).

Stabilny lecz niewielki wzrost gospodarczy w ostatnich latach został osiągnięty przy trudnych warunkach ekonomicznych w otoczeniu gospodarczym Norwegii, z uwagi na silne uzależnienie gospodarki, w szczególności przychodów budżetowych, od eksportu ropy i gazu (ok. 50% eksportu Norwegii ogółem to eksport tych surowców energetycznych), przy znaczącym spadku cen ropy naftowej, spadku inwestycji w sektorze paliwowym i zmniejszeniu popytu na paliwa na rynkach międzynarodowych. Głównym motorem wzrostu gospodarczego był popyt wewnętrzny odpowiadający za tworzenie ok. 60 % PKB, którego udział we wzroście PKB wyniósł ok. 1,0 pkt. proc. Popyt inwestycyjny – odpowiadający za niemalże 30% norweskiego PKB spadł o ok. 4%. Popyt zagraniczny tj. bilans handlowy (eksport – import) przysporzył 0,4 pkt. proc. wkładu we wzrost gospodarczy.

Według raportu Światowego Forum Ekonomicznego WEF Global Competitiveness Index 4.0 2019 Norwegia zajmuje 17 pozycję na świecie w rankingu konkurencyjności krajów. W rankingu Banku Światowego Doing Business 2019 krajów, w których najłatwiej prowadzić działalność gospodarczą Norwegia zajmuje 9 miejsce. Według rankingu innowacyjności Global Innovation Index 2019 zajmuje 19 pozycję. Jest postrzegana jako kraj wolny od korupcji – zajmuje 7 pozycję na liście Corruption Perception Index Transparency International.

Pozytywnie na bilans budżetu państwa wpłynął znaczący spadek wartości norweskiej korony, co spowodowało wzrost wartości dywidend i innych płatności przekazywanych do Norweskiego Funduszu Emerytalnego. Obecnie Norwegia wchodzi na ścieżkę umiarkowanego rozwoju w związku z poprawą notowań na rynku paliwowym. Prognozuje się poprawę sytuacji w sektorze offshore w wyniku rosnących cen ropy i gazu przy stabilnym poziomie wydobycia węglowodorów w Norwegii, które wg Norweskiego Urzędu ds. Ropy i gazu w najbliższym okresie oscylować będzie w okolicach 220 mln m³ ekwiwalentu ropy.

Pandemia koronawirusa unieważniła dotychczasowe prognozy. Sytuacja ekonomiczna pogorszyła się, zamknięcie gospodarki spowodowało w kwietniu 2020 r. recesję na niespotykaną dotychczas skalę. W kolejnych miesiącach gospodarka powoli otwierała się i nastąpiła stopniowa jej odbudowa, jednak druga fala pandemii na jesieni 2020 r. nie pozwala na bardziej optymistyczne prognozy. Eksport w okresie styczeń-wrzesień 2020 r. spadł o 8,7% w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku, na co miał głównie wpływ spadek eksportu węglowodorów (ropy naftowej o 20,9% i kondensatów gazu ziemnego o 68%) oraz praktycznie całkowite (spadek o 99,9%) zatrzymanie eksportu przemysłu stocznioowego (statków i platform wiertniczych). W pozostałych sektorach handel pozostał na poziomie poprzedniego roku.

Najważniejsi partnerzy handlowi Norwegii (w 2019 r.) w eksporcie to Wielka Brytania (ok.20,1% udziału), Niemcy (14,3%), Niderlandy (11,1%), Szwecja (7,7%), Francja (5,9%), Dania (5,6%), USA(4,4%), Chiny (4,1%), Belgia (4,1%), **Polska (2,4%)**.

Najważniejsi partnerzy handlowi Norwegii w imporcie to Szwecja(11,8%), Niemcy (10,8%), Chiny (10,2%), USA (7,9%), Dania (5,5%), Wielka Brytania (5%), **Polska (3,9%)**, Niderlandy (3,8%).

2. Polityka gospodarcza

W odpowiedzi na spowolnienie gospodarcze wdrożono bodźce fiskalne (redukcję podatków, programy aktywizacji zawodowej), jednak planuje wycofywanie z tych środków w nadchodzącym czasie w miarę

poprawy popytu wewnętrznego spowodowanej mniejszym ograniczeniem wzrostu konsumpcji publicznej od roku 2017. Ze strony polityki pieniężnej stopy procentowe Banku Norwegii zostały zredukowane do poziomu 0,5% i nie przewiduje się ich dalszego łagodzenia dla zapobieżenia presji inflacyjnej. Rosnące zagrożenie zwiększeniem cen nieruchomości i poziomu zadłużenia konsumentów prawdopodobnie ogranicza możliwość dalszego łagodzenia polityki pieniężnej.

Program gospodarczy rządu Norwegii ma na celu zrównoważony rozwój i kładzie nacisk na rozwój biznesu innowacyjnego, nakierowanego na gospodarkę nisko-emisyjną. Obejmuje kreatywne instrumenty finansowe dla wspierania start-upów. Ogłoszony w listopadzie 2016 r. program rządowy polityki bioekonomii („bioeconomy policy”) promuje wykorzystanie odnawialnych źródeł biologicznych do produkcji żywności, energii, materiałów, produktów chemicznych, papieru, tekstyliów i innych produktów.

W związku z pandemią koronawirusa w okresie od marca do czerwca 2020 r. rząd norweski wprowadził środki w celu zabezpieczenia miejsc pracy, pomocy przedsiębiorstwom i ludziom oraz wzmocnienia usług zdrowotnych. Środki budżetowe przeznaczone dla przedsiębiorstw i branż szacuje się na 98 miliardów NOK w 2020 roku. Odroczone płatności podatków w celu poprawy płynności krótkoterminowej. W celu ułatwienia przedsiębiorstwom dostępu do płynności wprowadzono nowe programy gwarancji i pożyczek na łączną kwotę 130 mld NOK.

3. Podstawy prawno-traktatowe polsko-norweskiej współpracy gospodarczej

Od momentu wejścia Polski do UE, tj. od 1 maja 2004 r. współpraca gospodarcza realizowana jest na podstawie Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) wraz z poprawkami wynikającymi z rozszerzenia EOG o 10 krajów nowo przystępujących (Protokół do EOG w sprawie rozszerzenia wszedł w życie 6 grudnia 2005 r.) oraz Umowy między Europejską Wspólnotą Gospodarczą (EWG) a Królestwem Norwegii o wolnym handlu, podpisanej 14 maja 1973 r.

Od 1 stycznia 2007 r. obowiązuje prowizorycznie Protokół do EOG w sprawie rozszerzenia EOG o Republikę Bułgarii i Rumunię.

Jednym z elementów Układu o utworzeniu Europejskiego Obszaru Gospodarczego jest przyznanie Polsce, podobnie jak i innym nowym krajom UE, środków finansowych w ramach tzw. Mechanizmu Finansowego EOG oraz tzw. Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Darczyńcami są trzy państwa EFTA (Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu) – Norwegia, Islandia i Liechtenstein, które razem z UE współtworzą Europejski Obszar Gospodarczy. W zamian za korzystanie ze swobód jednolitego rynku, kraje te zobowiązały się udzielić pomocy finansowej najuboższym państwom członkowskim UE.

5 kwietnia 2017 r. osiągnięte zostało porozumienie w sprawie liberalizacji handlu art. rolnymi w ramach art. 19 umowy EOG. Zgodnie z prośbami niektórych Państw członkowskich UE, KE starała się uzyskać dodatkowe koncesje podczas ostatniej rundy negocjacyjnej, jednak w związku ze zbliżającymi się wyborami parlamentarnymi w Norwegii, strona norweska odrzuciła możliwość dalszych dyskusji. Komisji Europejskiej udało się zapewnić kompensacje związane z wcześniejszym podniesieniem ceł na niektóre artykuły z UE. Nie straciły ważności bilateralne umowy między Polską a Norwegią, których nie obejmuje kompetencja Wspólnoty, w tym:

- Konwencja między RP a Królestwem Norwegii w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu, podpisana we wrześniu 2009 r. Nowa umowa została ratyfikowana i weszła w życie w maju 2010 r. z zastosowaniem do dochodów osiągniętych od 1 stycznia 2011 r.
- Umowa między Rządem PR a Rządem Królestwa Norwegii w sprawie popierania i wzajemnej ochronie inwestycji z 5 czerwca 1990 r.

4. Polsko-norweskie obroty towarowe

w mln EUR

	2015	2016	2017	2018	Dynamika 2017=100	2019	Dynamika 2018=100	I-X 2020	Dynamika I-X 2020=100
Eksport	2 461,3	2 222,5	2 362,8	2 600,7	110,1	2 706,8	104,1	2 051,3	90,3
Import	2 201,4	1 894,3	2 200,9	2 519,0	114,5	2 274,4	90,3	1 178,1	91,6
Obroty	4 662,7	4 116,8	4 563,7	5 119,7	112,2	4 981,4	97,3	3 229,3	90,9
Saldo	259,8	328,2	161,9	81,8		432,4		273,2	

źródło: GUS

Norwegia wg danych za 2019 r. zajęła 19 miejsce pod względem eksportu z Polski (udział 1,15%) oraz także 19 pod względem importu do Polski (udział 1,16%).

Duże wahania wartości dwustronnej wymiany handlowej wiążą się w głównej mierze ze słabo zdywersyfikowaną strukturą wzajemnych obrotów. Przeważający udział, zarówno po stronie importu jak i eksportu, grup towarowych związanych z sektorem stoczniowym uzależnia wartość obrotów od koniunktury w tej właśnie branży.

Z jednej strony opisane powyżej zależności pokazują jak duży potencjał handlowy tkwi w branży stoczniowej, z drugiej natomiast jak wymiana towarowa w tym zakresie zaburza obraz całego wolumenu eksportu i importu między Polską a Norwegią wpływając na zwiększoną jej zmienność.

Dominujące pozycje w polskim eksporcie do Norwegii w 2019 r. stanowiły:

1. pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria – 16,2%,
2. statki i łodzie, konstrukcje pływające – 12,6%,
3. wyroby z żeliwa i stali – 12,2%,
4. kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne oraz ich części – 8,4%,
5. wyroby przemysłu chemicznego (głównie tworzywa sztuczne i wyroby farmaceutyczne) – 8%,
6. meble, pościel, materace, lampy, reklamy świetlne, budynki prefabrykowane – 6,5%,
7. paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji, substancje bitumiczne, woski mineralne – 5,6%,
8. maszyny i urz. elektr. oraz ich części, rejestratory i odtwarz. dźwięku, obrazu i dźwięku, ich części i akcesoria – 4,8%,
9. drewno i wyroby z drewna – 3,1%
10. lokomotywy, tabor szynowy; osprzęt torów, urządzenia sygnalizacyjne – 2,9%.

Dominujące pozycje w polskim imporcie z Norwegii w 2019 r. stanowiły:

1. ryby, skorupiaki, mięczaki i inne bezkręgowce wodne – 46,2%,
2. aluminium i wyroby z aluminium – 18%,
3. paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji – 10,2%,
4. statki, łodzie oraz konstrukcje pływające – 5,4
5. żelazo, żeliwo i stal – 4,8%,
6. kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne oraz ich części – 2 %.

5. Inwestycje norweskie w Polsce

Wg danych NBP łączna wartość kapitału zainwestowanego przez firmy norweskie w Polsce wyniosła na koniec 2019 r. 1 718,5 mln EUR, co dało Norwegii 16 miejsce wśród inwestorów zagranicznych w Polsce z udziałem 0,8% w inwestycjach zagranicznych ogółem. Firmy norweskie w 2019 r. osiągnęły dochody w wys. 123,4 mln EUR, reinwestowane zyski to 63,7 mln EUR.

Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2018 r. w Polsce zarejestrowano 375 spółek z udziałem kapitału norweskiego. Wielkość udziałów norweskich w spółkach z kapitałem zagranicznych wg GUS wyniosła 1 116 mln PLN, co stanowiło 0,6% udziałów kapitału zagranicznego ogółem. Spółki norweskie zatrudniały w Polsce w 2017 r. ok. 14,8 tys. pracowników (brak nowszych danych).

Spośród zarejestrowanych spółek 14 zaklasyfikowano jako duże tj. takie, w których udział kapitału zagranicznego przekraczał 1 mln USD.

Na liście największych inwestorów zagranicznych Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu w 2019 r. znalazły się 34 firmy norweskie, m.in.: Aluko AS (producent szkła), Elopak (produkcja wyrobów gumowych i plastikowych), Euro Terminal AS (transport), Firmus AS (wyroby z drewna), Istrail AS (transport), Jakob Hatteland bygg AS (wyroby elektryczne), Klaveness Skofabrikk (wyroby skórzanego), Kongsberg Automotive (wytwarzanie części zamiennych do samochodów), Mielno Holding AS (budownictwo), Nevion (transport), „NO-PO” AS (art. spożywcze), Norgips (producent płyt gipsowo-kartonowych), Orkla ASA (suplementy diety), Qubus Hotel System (sieć hoteli), Rieber and Son ASA (art. spożywcze i tytoniowe), Wenaasgruppen AS (hotel Sobieski w Warszawie), Yara International ASA (sprzedaż hurtowa i detaliczna części samochodowych). W 2012 r. norweska sieć stacji Statoil obecna w Polsce od 1993 r została przejęta przez grupę kanadyjską Alimentation Couche-Tard i od 2018 r. działa pod nową nazwą Circle K. W marcu 2018 roku, Equinor (pod starą jeszcze nazwą Statoil) ponownie wszedł na polski rynek kupując 50% udziałów w dwóch spółkach zależnych Polenergii SA, Polenergii Bałtyk III Sp. z o.o. i Polenergii Bałtyk II Sp. z o.o. W grudniu 2018 roku Equinor powiększył swoje portfolio w Polsce zawierając umowę z Polenergią na zakup 50% w trzecim projekcie Bałtyk I.

W październiku 2018 r. firma Kongsberg Automotive oficjalnie otworzyła trzecią fabrykę w Polsce. Nowy zakład o powierzchni 17 600 mkw. zlokalizowany jest w Brzeskiej Strefie Gospodarczej w województwie kujawsko-pomorskim. Po uruchomieniu wszystkich linii produkcyjnych nowy zakład będzie zatrudniał blisko 1000 osób. Firma na rynku polskim funkcjonuje od 18 lat. Pierwszy zakład otwarto w 2000 roku w Pruszkowie pod Warszawą. W 2016 roku uruchomiono drugą fabrykę w Koluszkach koło Łodzi. Kongsberg Automotive w Polsce zatrudnia blisko 2000 osób. W nowym zakładzie KA produkowane są maty grzewcze do siedzeń samochodowych oraz przewody paliwowe i powietrzne.

Największym inwestorem norweskim w Polsce jest Pension Fund Global, inwestujący środki pozyskiwane jako dochody z tytułu wydobycia węglowodorów (gaz, ropa naftowa) na norweskim szelfie kontynentalnym. Inwestor ten nie został ujęty na powyższej liście, ponieważ jest on typowym funduszem lokującym kapitał w inwestycje portfelowe, które nie mają charakteru bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Wartość inwestycji Funduszu w Polsce na koniec roku 2019 wynosiła w akcjach i udziałach 14,301 mld NOK (równowartość 1,627 mld USD) w 122 inwestycjach oraz 2,463 mld NOK (równowartość 280 mln USD) w obligacjach skarbowych i bankowych. Biorąc pod uwagę fakt, że kapitalizacja wszystkich spółek obecnych na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych wyniosła w całym 2019 r. ok. 870 mld PLN (220 mln USD), to udział Pension Fund Global wyniósł na GPW ok. 0,74%.

6. Inwestycje polskie w Norwegii

Wartość polskiego kapitału zainwestowanego w Norwegii na koniec 2019 r. wg NBP wyniosła 697,7 mln EUR – 3,1% polskich kapitałów zainwestowanych za granicą (w 2017 r. było to 981 mln EUR – 9,4 %). Największymi polskimi inwestorami w Norwegii są firmy:

- LOTOS Exploration & Production Norge AS (wydobycie węglowodorów),
- PGNiG Norway AS (wydobycie węglowodorów),
- Solaris Norge, przedstawicielstwo Solaris Bus&Coach S.A. (sprzedaż i serwis autobusów),
- Torpol Norge AS, spółka-córka Torpol S.A. (wykonawca robót torowo-trakcyjnych).

7. Dostęp do rynku.

Wzajemny handel pomiędzy Polską a Norwegią po naszej akcesji do UE opiera się na Umowie o Europejskim Obszarze Gospodarczym wraz z poprawkami wynikającymi z rozszerzenia EOG o 10 krajów nowo przystępujących. Umowa wraz z poprawkami jest stosowana prowizorycznie od 1 maja 2004 r.

W związku ze zmianą reżimu handlowego w handlu z Norwegią, wynikającą z akcesji Polski do UE:

- w odniesieniu do handlu artykułami przemysłowymi z Norwegią to jego zasady zostały w ramach Umowy o wolnym handlu Polska-EFTA wynegocjowane na wzór umów o wolnym handlu, jakie Unia Europejska zawarła z państwami EFTA (w przypadku Norwegii na wzór Umowy o EOG) tzn. bezcłowy dostęp do wzajemnych rynków. Dzięki temu Polska stając się członkiem Unii Europejskiej zachowała taki sam reżim handlowy z Norwegią, jaki obowiązywał przed akcesją, czyli pełną liberalizację wzajemnego handlu artykułami przemysłowymi. W tym zakresie nie wystąpił problem przenoszenia koncesji;
- w odniesieniu do handlu artykułami rolnymi strona polska w ramach negocjacji w sprawie rozszerzenia Europejskiego Obszaru Gospodarczego przyjęła warunki handlu artykułami rolnymi przetworzonymi określone w Protokole 2 i Protokole 3 Umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym. Są one zbliżone do warunków określonych Protokołem A do Umowy o wolnym handlu Polska-EFTA. W odniesieniu do handlu artykułami rolnymi nieprzetworzonymi to w ramach Umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym został utworzony dodatkowy kontyngent dla UE obejmujący częściowo koncesje, jakie strona polska otrzymała jednostronnie od Norwegii;
- w odniesieniu do handlu artykułami rybnymi wzajemny handel UE-Norwegia został rozszerzony o kontyngent wynegocjowany w ramach rozszerzenia EOG. Dodatkowy kontyngent przyznany jest jednak wszystkim członkom UE.

Polska konsekwentnie w dalszym ciągu będzie podejmować, na różnych szczeblach UE, działania na rzecz liberalizacji warunków importu ryb na obszar UE i zapewnienia dostępu do tradycyjnych źródeł jego zaopatrzenia dla Polski.

8. Potencjalne dziedziny współpracy

- branża stoczniowa, w tym statki specjalistyczne, remonty jednostek pływających i produkcja dla potrzeb off-shore,
- branża konstrukcji stalowych dla off-shore i budownictwa,
- wydobywanie węglowodorów i przemysł petrochemiczny,
- pojazdy szynowe,
- elektromobilność,
- przetwórstwo rybne.

Aktualizacja: grudzień 2020 r.

Opracował: Maciej Zieliński